

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

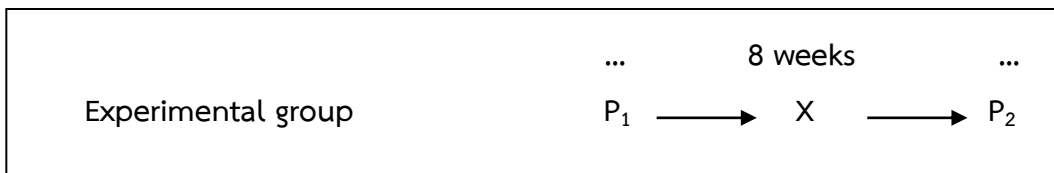
1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาศึกษาสถานการณ์สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนารูปแบบการให้ความรู้ด้านการนับหน่วยคาร์โบไฮเดรตโดยใช้สื่อเรียนรู้ในท้องถิ่นสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวาน ผู้ให้ข้อมูลคือผู้ป่วยโรคเบาหวาน อาสาสมัครสาธารณสุข พยาบาลวิชาชีพ นักวิชาการสาธารณสุข เจ้าหน้าที่เทศบาล ในเขตพื้นที่ตำบลโพนแพง อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร โดยการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการให้ความรู้ด้านการนับหน่วยคาร์โบไฮเดรตโดยใช้สื่อเรียนรู้ในท้องถิ่นสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวาน โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและผลจากการสัมภาษณ์ มาสร้างต้นแบบการให้ความรู้ด้านการนับหน่วยคาร์โบไฮเดรตโดยใช้สื่อเรียนรู้ในท้องถิ่นสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวาน แบบมีส่วนร่วมในการประเมินผลประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ และเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาล นักวิชาการสาธารณสุข และผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนาการ พิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการให้ความรู้ด้านการนับหน่วยคาร์โบไฮเดรตโดยใช้สื่อเรียนรู้ในท้องถิ่นสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวาน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการให้ความรู้ด้านการนับหน่วยคาร์โบไฮเดรตโดยใช้สื่อเรียนรู้ในท้องถิ่นสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวาน ต่อความรู้เกี่ยวกับคาร์โบไฮเดรต พฤติกรรมการรับประทานอาหาร และระดับน้ำตาลในเลือด ในรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยการรวบรวมข้อมูลตามตัวแปรก่อนและหลังการทดลอง (The One-Group Pretest-Posttest Design) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 กลุ่ม

โดยกำหนด

“X” หมายถึง การได้รับความรู้ด้านการนับหน่วยคาร์โบไฮเดรตโดยใช้สื่อเรียนรู้ในท้องถิ่นสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวาน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์

“P1” หมายถึง การเก็บข้อมูลตามตัวแปรที่กำหนด ก่อนการทดลอง

“P2” หมายถึง การเก็บข้อมูลตามตัวแปรที่กำหนด หลังการทดลอง

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้ป่วยโรคเบาหวานที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลโพนแพง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุพรรณบุรี มีระดับน้ำตาลในเลือดไม่น้อยกว่า 126 มก./ดล. และสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการ จำนวน 64 คน

3. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจากกลุ่มประชากรทั้งหมด โดยการคำนวณขนาดตัวอย่าง (Sample size) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (อรุณ จิรวัดน์กุล, 2551) มีสูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{2(Z_\alpha + Z_\beta)^2 \sigma^2}{\Delta^2}$$

โดย n คือ ขนาดตัวอย่างต่อกลุ่ม

α คือ α error; Z_α เท่ากับ 1.96 เมื่อผู้วิจัยกำหนดระดับความเชื่อมั่น ($1-\alpha$)
เท่ากับ $\frac{95}{100} = 0.95$ จะได้ค่า α เท่ากับ 0.05

β คือ β error; Z_β เท่ากับ 0.84 เมื่อผู้วิจัยกำหนด Power เท่ากับ 80 จะได้ค่า β เท่ากับ 0.2

σ^2 คือ ความแปรปรวนของตัวแปรผลที่ใช้คำนวณขนาดตัวอย่าง

Δ คือ ความแตกต่างของผล (effect size) คำนวณจาก $\mu_1 - \mu_2 = 1.1$

ขนาดตัวอย่างคำนวณจากผลการวิจัยของ ฐมารินทร์ เงินทิพย์ และเบญญา มุกตพันธ์ (2553) โดยนำค่าความรู้ด้านการบริโภคอาหารมาใช้ในการคำนวณขนาดตัวอย่าง

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{2(1.96 + 0.84)^2 1.22^2}{0.78^2} = 38.35$$

$$n \approx 39 \text{ คน}$$

ดังนั้น ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือจำนวน 39 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ใช้ตารางเลขสุ่มโดยมีเลขกำกับหน่วยรายชื่อทั้งหมดของอาสาสมัครที่สมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย และผ่านเกณฑ์ในการคัดเลือกอาสาสมัครดังต่อไปนี้

2.1 เกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria)

- 1) อาสาสมัครโรคเบาหวาน
- 2) มีระดับน้ำตาลในเลือดไม่น้อยกว่า 126 มก./ดล.
- 3) เป็นผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2
- 4) เป็นผู้ยินยอมเข้าร่วมการศึกษาวิจัยด้วยความสมัครใจ

2.2 เกณฑ์คัดออก (Exclusion criteria)

- 1) ผู้ที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น
- 2) ผู้ที่มีความพร่องด้านการอ่านหนังสือ
- 3) ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีความพิการ
- 4) ผู้ที่ไม่ยินยอมเข้าร่วมการศึกษาวิจัย

4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1 ตัวแปรต้น (Independent variables) คือ การให้ความรู้ด้านการนับหน่วยคาร์โบไฮเดรต โดยใช้สื่อเรียนรู้ในท้องถิ่นสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวาน

4.2 ตัวแปรตาม (Dependent variables) คือ ความรู้เกี่ยวกับการคาร์โบไฮเดรต พฤติกรรมการรับประทานอาหาร และระดับน้ำตาลในเลือด

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ คู่มือการนับหน่วยคาร์โบไฮเดรต ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับอาหารที่มีคาร์โบไฮเดรตเป็นส่วนประกอบ การนับหน่วยคาร์โบไฮเดรต รายการอาหารที่นิยมบริโภค ของเทศบาลตำบลโพนแพง อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร

ส่วนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มี 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ประวัติการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาเจ็บป่วย โรคแทรกซ้อนหรือโรคร่วม

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับคาร์โบไฮเดรต โดยข้อคำถามจะเป็นคำถามปลายปิด ให้เลือกตอบได้เพียงข้อเดียว ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดหรือไม่แน่ใจ ให้ 0 คะแนน

การแปลความหมายจากค่าคะแนนความรู้ออกเป็น 5 ระดับ โดยตัดแปลงวิธีของ Bloom (1975) ดังนี้

ระดับความรู้มากที่สุด	หมายถึง	ได้คะแนนตั้งแต่ ร้อยละ 90 ขึ้นไป
ระดับความรู้มาก	หมายถึง	ได้คะแนนระหว่าง ร้อยละ 80 – 89
ระดับความรู้ปานกลาง	หมายถึง	ได้คะแนนระหว่าง ร้อยละ 70 – 79
ระดับความรู้น้อย	หมายถึง	ได้คะแนนระหว่าง ร้อยละ 60 – 69
ระดับความรู้น้อยที่สุด	หมายถึง	ได้คะแนนน้อยกว่า ร้อยละ 60

ตอนที่ 3 การรับประทานอาหารอาหารของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ข้อคำถามมีลักษณะด้านบวกและด้านลบ (Positive or Negative Statement) โดยผู้ตอบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว ประกอบด้วย

ไม่เคยปฏิบัติ	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติเกี่ยวกับข้อคำถามนั้น
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	หมายถึง	ปฏิบัติ 1-3 ครั้ง/สัปดาห์
ปฏิบัติเป็นประจำ	หมายถึง	ปฏิบัติ 4 ครั้งขึ้นไป/สัปดาห์

มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ข้อความที่เป็นบวก		ข้อความที่เป็นลบ	
ตัวเลือก	คะแนน	ตัวเลือก	คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติ	1	ไม่เคยปฏิบัติ	3
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	2	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	2
ปฏิบัติเป็นประจำ	3	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	1

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อคู่มือการนับหน่วยคาร์โบไฮเดรตและรูปแบบการให้ความรู้ เกณฑ์การประเมินออกเป็น 5 สเกล ได้แก่ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย และพึงพอใจน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

พึงพอใจมากที่สุด	มีคะแนนเท่ากับ 5
พึงพอใจมาก	มีคะแนนเท่ากับ 4
พึงพอใจปานกลาง	มีคะแนนเท่ากับ 3
พึงพอใจน้อย	มีคะแนนเท่ากับ 2
พึงพอใจน้อยที่สุด	มีคะแนนเท่ากับ 1

จากนั้นผู้วิจัยนำค่าคะแนนรวมมาจำแนกระดับความพึงพอใจ โดยใช้เกณฑ์พิจารณาของ Best, J.W (1977) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{การคิดช่วงคะแนน} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}} \\ \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{5 - 1}{3} \\ &= 1.33 \end{aligned}$$

ความพึงพอใจระดับสูง	มีค่าคะแนนระหว่าง	3.67 - 5.00
ความพึงพอใจระดับปานกลาง	มีค่าคะแนนระหว่าง	2.34 - 3.66
ความพึงพอใจระดับต่ำ	มีค่าคะแนนระหว่าง	1.00 - 2.33

6. การสร้างเครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

6.1 การสร้างเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยถูกสร้างโดยคณะผู้วิจัย โดยประยุกต์จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

6.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การตรวจสอบความถูกต้องตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำก่อนนำไปทดลองหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกันจำนวน 30 คน ด้วยวิธีของ Cronbach Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้ ความรู้เกี่ยวกับคาร์โบไฮเดรต (0.89) การรับประทานอาหาร (0.90)

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ความครบถ้วนของข้อมูลก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความเป็นไปได้ของข้อมูล การแจกแจงข้อมูล ช่วงของข้อมูลแต่ละตัวแปร หากมีการผิดพลาดของข้อมูล จะต้องตรวจสอบและแก้ไข และการให้รหัสข้อมูล ก่อนนำไปวิเคราะห์

7.2 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับคาร์โบไฮเดรต พฤติกรรมการรับประทานอาหาร ระดับน้ำตาลในเลือด ความพึงพอใจ โดยการแจกแจงค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

7.3 เปรียบเทียบความแตกต่างความแตกต่าง ประสิทธิภาพของรูปแบบการให้ความรู้ด้านการนับหน่วยคาร์โบไฮเดรตโดยใช้สื่อเรียนรู้ในท้องถิ่นสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวาน ต่อความรู้เกี่ยวกับคาร์โบไฮเดรต พฤติกรรมการรับประทานอาหาร และระดับน้ำตาลในเลือด ก่อนและหลังการทดลองใช้สถิติ Paired sample T-Test โดยก่อนการวิเคราะห์ ได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติแจกแจงแบบที่ (t-test) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05

8. จริยธรรมการวิจัย

ผู้วิจัยเคารพในบุคคลกลุ่มตัวอย่าง และเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ นำเสนอข้อมูลผลการวิจัยในภาพรวม ไม่ส่งผลเสียหายต่อบุคคล กลุ่มตัวอย่างสมัครใจเข้าร่วมการวิจัยโดยบอกกล่าวข้อมูลอย่างเพียงพอ และมีอิสระในการตัดสินใจ กลุ่มตัวอย่างสามารถออกจากการวิจัยทันทีที่มีความต้องการ โดยไม่เสียผลประโยชน์ใดๆ และโครงการวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย หมายเลขรับรอง H003/2561 ลงวันที่ 3 กรกฎาคม 2561